

РОЗВИТОК ДРІБНОЇ МОТОРИКИ РУК ДИТИНИ. ДИДАКТИЧНА ГРА «РОЗУМНІ ПАЛЬЧИКИ»

Всі психологічні процеси людини, свідомі та підсвідомі, відображаються у положенні рук, жестикуляції, дрібних рухах пальців рук.

Про тісний зв'язок між розвитком дрібної моторики рук та розвитку мовлення дитини раннього віку обов'язково треба говорити батькам. Думаю, це просвітницька місія педагогів та психологів, які працюють в дошкільних закладах. –

Багато батьків не зважають на недостатній розвиток рухової та мовленнєвої активності немовляти. Вважають, що якщо дитина не говорить в 2 роки, нічого страшного, ще «доросте». Вони не знають, що є такі неврологічні розлади, наслідком яких є недорозвинення саме мовлення. І ці розлади вже після 2-ох років практично неможливо виправити в повній мірі! Тому, треба говорити про це, і намагатися попередити можливі ускладнення у розвитку дитини.

Так, буває, що дитина дійсно просто починає говорити пізніше за своїх однолітків. Але є маленькі нюанси, про які частіше всього не знають не лише батьки, але й багато педагогів. - Дитина має вимовляти хоча б окремі звуки та склади рідної мови, вже на першому році життя. Тоді йдеться не про неврологічну патологію розвитку, яку треба негайно лікувати, а лише про темпи розвитку.

Чому в педагогічній літературі останніх років приділяється особлива увага розвитку дрібної моторики? Тому що в більшості сучасних дітей відзначається загальне моторне відставання, особливо у дітей, які живуть в містах. І практики – педагоги, які працюють з дітьми дошкільного віку, добре знають, що дітей із порушеннями мовлення з кожним роком стає все більше.

Одним з методів розвитку мовлення дітей є саме розвиток дрібної моторики рук.

Нерідко, у дитячих закладах вихователі просять батьків давати дітям взуття без шнурків, тому що дітей важко навчити їх шнурувати. А це яскраве свідчення того, що дрібна моторика у дитини розвинена недостатньо.

Ще двадцять років тому батькам, а разом із ними й дітям, доводилося значно більше працювати руками: перебирати крупу, прати білизну, в'язати, вишивати. Сьогодні для кожного з цих занять є окрема машина. Тому, важливо приділяти достатньо уваги таким видам діяльності дітей, в яких буде задіяна дрібна мускулатура кистей рук.

Пригадаймо віршики та пісеньки про сороку-ворону, про зайчиків та білочок, які століттями традиційно були часто вживаними у народній педагогіці. Бабусі та дідусі співали і грали з немовлям, заспокоювали дітей, відволікали їх від капризування та небажаних дій. Це було спілкування дитини та дорослого «очі в очі».

В ході таких ігор відбуваються складні мозкові процеси координації мислення та мовлення, координації рухів рук та мовлення. (див. дод.3)

Майже усі вірші, адресовані дітям до 3-х років, супроводжуються рухами руками. Так дитина легше запам'ятовує слова, перебуває в природній для неї ігровій атмосфері. Дитина вчиться утримувати увагу, розвиває пам'ять.

А, найголовніше це незабутні та неповторні миті єднання дитини з батьками. Коли дитина стане трохи старшою, ці миті повторити буде вже неможливо.

Я маю в кабінеті традиційні ігри та вправи для розвитку дрібної моторики рук дитини. Башточка, втулки, мозаїки, гудзики, конструктори та будівельні набори. Ці ігри добре сприяють розвитку не тільки самостійності мовлення, логічного мислення, але й найперше, розвивають моторику дитини. А значить, загалом її інтелект.

Мій досвід свідчить про те, що дитина природно тягнеться до тих іграшок, які їй конче потрібні для розвитку в даний момент.

Згадую хлопчика 4-х років, який протягом місяця! забігав в кабінет, хапав башточку і починав її складати. Він злився на те, що не виходить скласти башточку так, як треба. Пробував, розбирав її багато разів протягом одного заняття. І при всій його непосидючості, саме ця діяльність його приваблювала найбільше. Якою ж була наша спільна радість, коли він вперше самостійно склав цю башточку!.... І втратив до неї інтерес.

Це яскравий приклад того, як дитяча психіка сама направляє процес розвитку та самоудосконалення.

В процесі роботи переходимо до більш складних видів діяльності, направлених на розвиток дрібної моторики рук. Це і розфарбовування картинок, і ліплення, і аплікація, і різні види театралізованої діяльності. Діти, які вже вміють та звикли говорити, користуються пальчиковим, ляльковим, тіньовим театрами і з їх допомогою всебічно розвиваються.

У процесі таких занять у дитини зміцнюються дрібні м'язи пальців руки, вдосконалюється зорово-рухова координація, активізуються психічні процеси, розвивається довільна увага, зорова пам'ять, аналітичне сприйняття мови, психоемоційна розкутість.

Авторська дидактична гра «Розумні пальчики»

Як варіант ігор для розвитку дрібної моторики рук дитини пропоную авторську дидактичну гру Розумні пальчики»

Гра багатофункціональна. Основна її ідея - дитина має одним пальцем дотягнутися до картинки, яку називає дорослий чи інша дитина. При цьому усі інші пальці знаходяться у своїх «будиночках», що розташовані на певній відстані від картинок. Пальці рук дитини розташовані приблизно так, як при грі на піаніно.(див.рис.3)

Розташування пальців рук під час дидактичної гри «Розумні пальчики»

Картинки, які дорослий розміщує на дидактичному матеріалі дають необмежені можливості для педагога у проведенні занять різноманітної направленості. Адже можна обговорюючи картинки, визначати і їх кількість, і яка картинка розташована вище інших, нижче, праворуч чи ліворуч від названої. Це і, крім розвитку дрібної моторики рук, можливість роботи, з кольором, формами. Можливість визначення груп предметів за певними ознаками, навчання дітей знаходити «зайвий» предмет серед інших. Можливість визначення перших звуків у словах, тощо. – переконана, творчо мислячий педагог, знайде свої варіанти використання цієї гри

Алгоритм роботи з дитиною у ході гри «Розумні пальчики».

Дитина знайомиться з картками, розглядає їх, називає що намальовано. Бесіда :

- ї що намальовано;
- ї якого кольору, форми, величини предмети;
- ї що у них схожого, а що різне;
- ї який перший (останній) звук в словах-назвах предметів (для 5-річних дітей з нормальним рівнем психічного розвитку)
- ї що з намальованого дитина раніше бачила: «Розкажи про це». «Пригадай, як це було. «Опиши те, що ти бачив»;
- ї що їй більше подобається.

Дорослий звертає увагу дитини на кружечки та говорить що ці кружечки - будиночки для пальчиків.

Запитує дитину чи знає вона як зветься її пальчики. Якщо ні – називає їх. Та кілька разів закріплює ці назви – на правій руці, на лівій, на руках товаришів, чи дорослого.

Кожен пальчик має свій будиночок - «Покажи де живе великий палець»; «А де живе мізинець?»

Дитина розміщує пальчики обох рук у «будиночках». Це трохи схоже на те, як розташовані пальчики на клавіатурі піаніно. Пальчики можуть ходити один до одного у гості, можуть виходити гуляти на подвір'я.

Але, у кожного з них є найкращий друг.

- ї З ким дружить середній пальчик?
- ї А з ким великий, мізинчик?
- ї Хто знаходиться поряд з метеликом (гарбузом, песиком, котиком.)
- ї Дістань по черзі овочі (фрукти, картинки круглої форми, картинки червоні і т.і.)
- ї Порахуй, скільки тут намальовано овочів, а скільки фруктів.
- ї На цій картинці чотири об'єкти можна об'єднати, а один не підходить до інших. Який зайвий?
- ї Порахуй, скільки тут взагалі картинок? Чому саме 5? (тому що пальчиків 5)
- ї А скільки будиночків для пальців? (Чого більше, менше? Порівну)
- ї Яка картинка намальована зліва А поряд з нею? А яка посередині?

ï Подивись на картинки і спробуй їх запам'ятати. (Картинки ховаються) - Пригадай, що там було намальовано.— Діагностика та розвиток короткочасної пам'яті. В кінці заняття дорослий знов просить пригадати те, що було намальовано на тій картинці, яку ми ховали. – Довготривала пам'ять. Питання та завдання можуть бути в залежності від мети заняття.

Ускладнення

ï Не тільки виконувати завдання дорослого, але й задавати питання та давати завдання іншим дітям або дорослому.

ï Грати без участі дорослого

ï Придумати свої варіанти гри з цими картинками.